

Skifter

Foredrag

v/ cand.mag. Torben Albret Kristensen

Slægtshistorisk Forening Guldborgsund
13. oktober 2018

www.torben.tkak.dk

Hvad skal der ske?

- Hvad fortæller et skifte?
 - Historisk rids
 - Hvornår afholdes der skifte?
 - Myndighedsalder
 - Værger og laugværger
 - Et skiftes gang
 - Hvem er skifteforvalter?
 - Hvor findes et evt. skifte?
 - Testamenter og auktioner
 - Pause
- Hvordan finder man et skifte?
 - Hjælpemidler
 - Eksempler på skifter
 - På landet 1911
 - På landet 1784
 - I en købstad 1672
 - I København 1882
 - Spørgsmål

Hvad fortæller et skifte?

- År og dato for skiftets afholdelse
- Afdødes navn
- Skifteforvalter og vitterlighedsvidner/vurderingsmænd
- Afdødes evt. ægtefælle
- Afdødes arvinger børn/børnebørn eller andre direkte slægtninge
- Eventuelle lavværger og værger/ kuratorer
- Boets indtægter
- Boets udgifter
- Skiftets konklusion:
 - Overskud = bodeling
 - Underskud = vedgåelse af gæld eller auktion

Historisk rids

- Oprindeligt var skifter et rent privat anliggende
- 1500-tallet: Varetage umyndiges tarv – de ældste skifteprotokoller
- 1630'erne: påbud om skifteprotokoller på krongodset
- 1683: DL påbyder skifteprotokoller ved alle skifteretter
- 1771: Københavns Skiftekommision overtager samtlige skifter i hovedstaden
- 1790: Brugen af skifteprotokoller på private godser indskærpes
- 1792: Arveafgift og dødsanmeldelsesprotokoller
- 1793-1850 Retsbetjenten overtager gradvist samtlige skifteforretninger på landet

Hvornår er der skifte?

- Umyndige arvinger
- Fraværende arvinger
- Ingen direkte arvinger

Myndighedsalder

Mænd

- Indtil 1619: 15-18 år
- 1619-1922: 24 år
 - Drengene på 18-24 år var mindreårige

Mænd og kvinder

- 1922-1969: 21 år
- 1969-1976: 20 år
- Efter 1976: 18 år

Kvinder

- Indtil 1857: altid umyndige
- Efter 1857: samme regler som mænd (kun ugifte og enker)
- 1880: gifte kvinder får personlig myndighed
- 1899: gifte kvinder får økonomisk myndighed, men kun i arvesager

Værger og lavværger

- Umyndige arvinger skulle have en værge
- DL fastsatte reglerne således:
 - Er moderen død, er faderen værge.
 - Er faderen død, er hans far eller ældste broder værge.
 - Findes disse ikke, er morfaderen eller nærmeste anden slægtning værge.
 - Findes ingen slægtninge, eller kan de ikke være til stede, udpeges en anden skikkelig person.
- Da enker indtil 1857 altid er umyndige, skal de have en lavværge.
- Enken vælger selv sin lavværge – ofte er det en mand fra hendes egen slægt/familie

Et skiftes gang

- Dødsfald eller konkurs
- Forsegling af boet (hurtigst muligt)
- Registrering og vurdering
- 1. skiftesamling inden 30 dage
- Registrering af gældsposter
- 2. skiftesamling
- Beregning af boets aktiver/passiver

- Hvis overskud: Bodeling
- Hvis underskud:
 - Overdragelse af gæld
 - Auktion

Hvis der er behov, kan skiftet udsættes yderligere.

Hvem er skifteforvalter?

På landet

- Amtmanden (-1793)
- Godsejeren (-1817/1850)
- Lensbesidderen (-1850)
- Ridefogeden/amtsforvalteren på krongodset (-1850)
- Regimentsskriveren på ryttergodset (1670-1770)
- Retsbetjenten (1793/1817/1850-1919)

I købstæderne

- Byfogeden

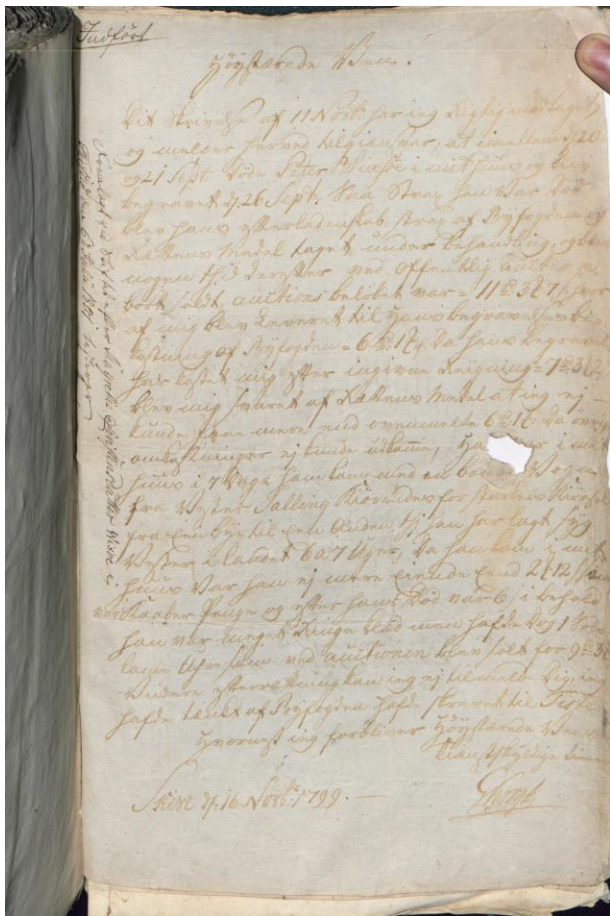
I København

- Indtil 1771:
 - Byretten
 - Bytinget
 - Borgretten
 - Hofretten
 - M.fl.
- Efter 1771:
 - Hof- og Stadsrettens skiftekommission

Ekstraordinære skifteforvaltere

- Gejstlige:
 - Herredsprovsten (-1807)
 - Militære:
 - Officerer:
Generalauditøren (-1806)
 - Underofficerer og menige:
Regimentsauditøren (-1806)
 - Samfrændeskitte (-1845)
 - Kommissarieskitte (-1874)
 - Eksekutorskitte
- NB:
Amtmanden er tilsynsmyndighed

Hvor findes et evt. skifte

- Skifteprotokoller
- Forseglingsprotokoller
- Registreringsprotokoller
- Dødsanmeldelsesprotokoller
- + dokumenter

Testamenter

- Indtil 1845:
 - Personer uden livsarvinger kan testamenter alt bort.
 - Personer med livsarvinger kan testamenter $\frac{1}{2}$ bort.
 - MEN: kun til gudelige formål (kirker, klostre, skoler og fattige)
- 1845:
 - Man kan testamenter til hvem man vil.
 - Maksimumsgrænsen for personer med livsarvinger nedsættes til $\frac{1}{4}$
- 1857:
 - Maksimumsgrænsen forhøjes til $\frac{1}{3}$
- Testamenter skal være skriftlige og bevidnes af to personer eller notaren.
- Testamenter findes sjældent afskrevet i deres fulde ordlyd, men omtale kan findes i:
 - Retsbetjentenes notarialprotokoller
 - Danske Kancellis arkiv (indtil 1848) (der findes navneregistre for perioden 1710-1810)
 - Amtmændenes arkiver (efter 1800)
 - Justitsministeriets arkiv (efter 1848)

Auktioner

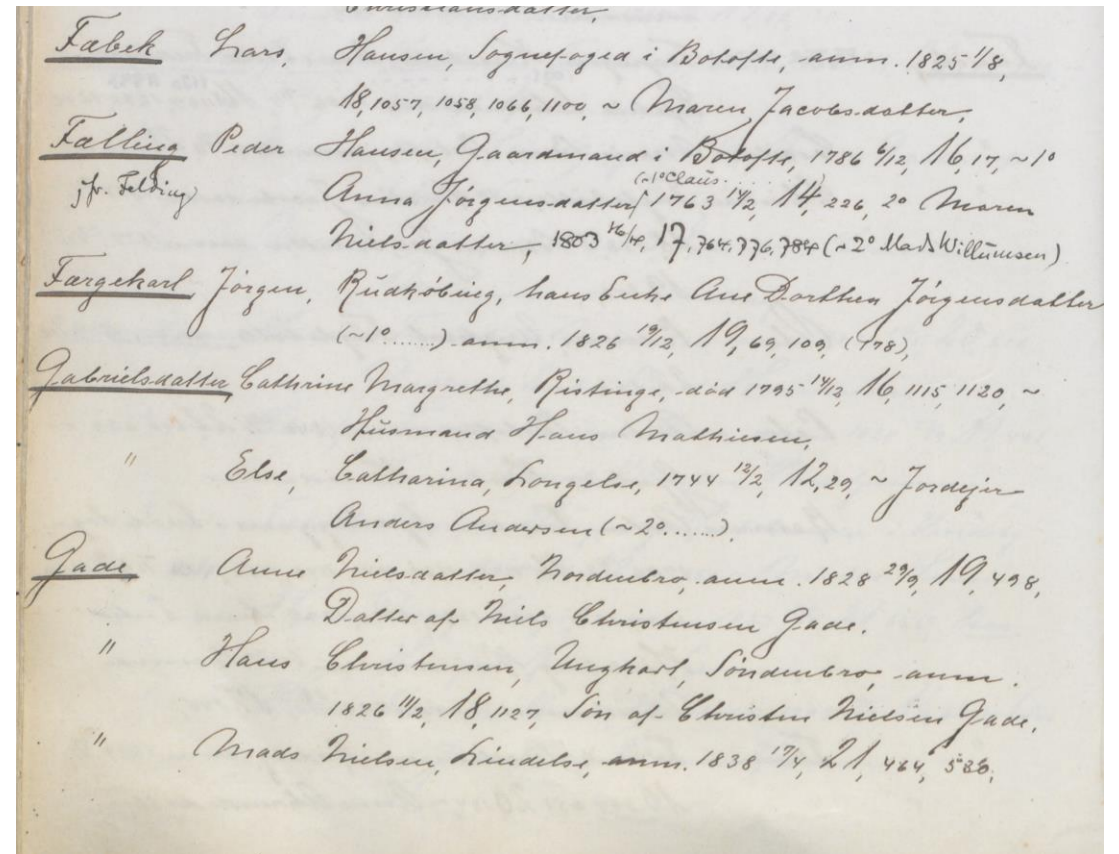

- Retsbetjenten er altid auktionarius
- Løsøreauktioner findes i auktionsprotokollerne og de tilhørende dokumenter

~ Pause ~

Hvordan finder man et skifte?

- Identificér mulige skiftemyndigheder
- Find myndighedernes arkiver i Daisy/ Arkivalieronline
- Dødsanmeldelsesprotokoller
- Navneregistre
- Skifteprotokoller og -dokumenter

Hjælpe midler

← → ↻ 🔒 <https://www.brejl.dk/nykfal.html#nykfal1756>

Nykøbing Falster Byfoged Skifteprotokol 1756-1771

553 Ove Treubler, skomager i Nykøbing. 5.2.1756, fol.1B.

E: Anne Marie. LV: Peder Nikolaj Hagendorf. B:

1) Bodil Marie Ovesdatter 10.

FM:

1 farbror Johannes Frederik Treubler, kobbersmed i Bergen i Norge

2 Christian Møller, skomager i Nykøbing.

554 Bagge Thomsen [Hjort(lund)], guldsmed i Nykøbing, der døde 23.2.1755, fol.6.

E: Marie [Sofie Svingelberg]. LV: svoger Niels Krog. A:

1) bror Albert Thomsen, maler i København

2) bror Christian Thomsen, urmager i Nakskov

3) bror Peder Thomsen, parykmager i Nakskov

4) søster Ingeborg [Margrethe] Thomasdatter g.m. en ostindiefarer i Medolden i Holsten

5) søster [Marie] Kirstine Thomasdatter hos sin søster i Medolden.

Desuden nævnes:

1 enkens [sted]far Niels [Pedersen] Møller, birkedommer, [enkemand efter Margrethe[Lauridsdatter Aagaard, skifte 19.5.1736 lbnr.403]

2 enkens bror Villads Svingelberg.

555 Gundel Benzon i Nykøbing. 24.3.1756, fol.10B.

E: Folmer Danchel. B:

1) Poul Christian Folmersen Danchel 8

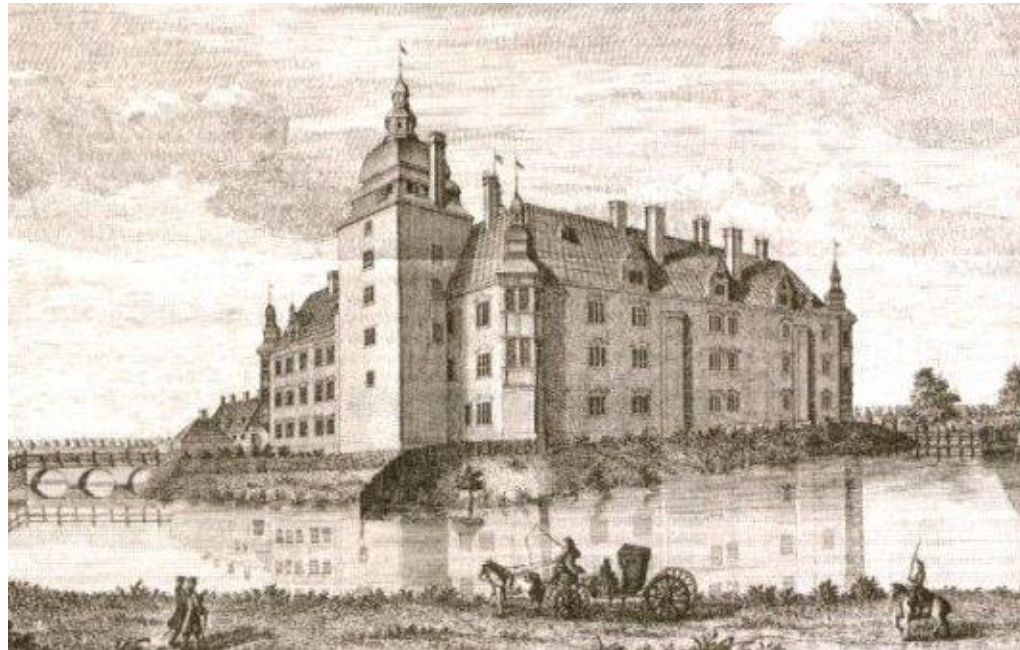
2) Maren Folmersdatter Danchel 3.

FM: morfar Christian Benzon, byfoged i Stubbekøbing.

Desuden nævnes enkemandens far Poul [Poulsen] Danchel i Moseby, præst [i Åstrup på Falster].

- Stedregistre til godsarkiver
- Digdag.dk
- Skifteuddrag på nettet

~ Spørgsmål ~

~ Tak for i dag ~

Torben Albret Kristensen
Enghavevej 16, Næstved By
4700 Næstved

20287611

torbenalbret@gmail.com

www.torben.tkak.dk

www.facebook.com/torben.tkak.dk

